

ФОТОТИПСКО ИЗДАЊЕ КОЧИЋЕВОГ РАЗВИТКА

(*Развитак*, уредник часописа: Петар Кочић, фототипско издање, приредили за штампу: Ранко Рисојевић и Ненад Новаковић, Бесједа – Народна и универзитетска библиотека Републике Српске, Бања Лука, 2010)

Међу бројним књижевним и политичким активностима Петра Кочића (Стричићи на Змијању, 1877–Београд, 1916), као посебно важан сегмент дјеловања издваја се покретање и уређивање часописа. Познато је да је Кочић одмах по доласку у Сарајево 1906. године покушао да покрене хумористичко-сатирички лист *Јазавац*, али су га у томе спријечиле подозриве аустријске власти са образложењем да би „добијањем тражене концесије чврсто стао на ноге у центру земље и тако могао да створи базу за своје револуционарне операције”. То није осујетило пишчеве уређивачке и часописне амбиције, тако да је следеће 1907. године, на Видовдан, покренуо у Бањој Луци часопис *Отаџбина*. Убрзо затим, као уредник овог часописа и као писац појединих текстова у којима је оштро критикована аустријска управа у Босни и Херцеговини, те политичка, социјална и национална неправда српског народа, Кочић је у бањалучком суду, октобра 1907. године, осуђен на шест мјесеци робије. Док је још лежао у затвору, у децембру исте године, осуђен је на још осам мјесеци тамновања, да би му Врховни суд, након тога, још једном повисио казну, и то овога пута на петнаест мјесеци тешке тамнице. Пошто је ослобођен у децембру 1908. године општом царском амнестијом, Кочић је наставио даљи књижевни рад и поготово националну и политичку дјелатност. Као резултат тога, почетком јануара 1910. године у Бањој Луци покренуо је часопис *Развитак*, да би 1911. године, у септембру, изнова покренуо *Отаџбину*. Поред тога, постао је 1911. године и члан редакције часописа *Босанска вила*, а извјесно вријеме је, као српски посланик у Сабору и као члан Великог управног просвјетног савјета, обављао и посао уредника званичног листа *Вјесник* у Сарајеву.

Када је ријеч о часопису *Развитак*, о којем ћемо нешто детаљније говорити у овом кратком осврту, важно је напоменути да је изашло укупно 6 бројева у 5 свезака у раздобљу од 1. јануара до 1. јуна 1910. године, те да је поводом обиљежавања стотину година од покретања и излажења овог часописа, објављено у Бањој Луци 2010. године фототипско издање свих шест бројева. Приређивачи фототипског издања су Ранко Рисојевић и Ненад Новаковић, а издавачи су ИП „Бесједа” и Народна и универзитетска библиотека Републике Српске из Бање

Луке. Овдје је потребно подсетити да је *Развитак* излазио у мјесечним свескама „на два табака октав формата”, те да је штампан ћиричним писмом у „Штампарији С. Угреновић”.

Већ из уводног програмског чланка, објављеног у првом броју, јасно је да се концепција *Развитка* наслањала на познате идеје из претходно забрањене и угашене *Отаџбине*, а главне сараднике Кочић је пронашао у младим бањалучким интелектуалцима, међу којима су нарочито значајни били: Коста Мајкић, Васо Глушац и Владислав Скарић. Просвећивање народа, буђење националне свијести, приказивање аутентичног народног живота, подстицање стварања лијепе књижевности, упознавање са тековинама модерне европске културе, које су блиске српској народној души и народном карактеру, биле су основне уређивачке смјернице на којима је почивало Кочићево дјеловање, те на којима су окупљени и објављени бројни занимљиви прилози.

Важно је нагласити да су у *Развитку* објављена почетна поглавља Кочићеве *Суданије*, да су објављени дијелови из његове обимне етнографско-приповиједне студије *Змијање*, да су објављени фрагменти *Из аутобиографије Васе Пелагића*, да су објављени дијелови из треће, тада необјављене, књиге аутобиографских записа Гавра Вучковића Крајишника под називом *Робство у слободи или огледало правде у Босни*. Објављени су и дијелови из *Аутобиографије војводе Пере Креце*. Међу прилозима из лијепе књижевности, издвајамо и приповијетку *Просидба* Светозара Ђоровића, пјесме Алексе Шантића, Милорада М. Петровића Сељанчице, Павла Лагарића, Милоша Перовића и слично. Међу књижевним студијама, издвајамо три текста Павла Лагарића: о Јенсу Пјеру Јакобсену, о Роберту Бернсу, те о Гогољу и Чехову. Вриједне помена су и Кочићеве двије расправе: једна о *Историји имена Бање Луке*, а друга о Цвијићевим *Насељима српских земаља*. Издвајамо и фолклорни оглед Тихомира Р. Ђорђевића *Рођење Душаново*. Међу критичким приказима, издвајамо прилог Владимира Ђоровића о књизи *Прича* Мите Димитријевића (објављеној у Малој библиотеци у Мостару 1909), затим Милана Грчића о роману *Пауци* Ива Ћипика и слично. Васо Глушац је написао обиман књижевни некролог о Васи Кондићу, који је био преминуо 1909. године. Владимир Скарић је објавио неколико историографских расправа, међу којима посебно издвајамо студију о Гаврилу Михајиловићу (Дабробосанском митрополиту од 1740. до 1752. године). Вриједне помена су и политичке расправе Косте Мајкића, као што су *Узајамна помоћ у народу и Супериорна и инфериорна раса* и слично. У *Развитку* проналазимо и читав низ ситнијих биљежака у којима се говори о значајним новим књигама и издањима нових бројева часописа, о активностима сарадника и пријатеља овог часописа, те о разним другим вијестима из приватног и јавног живота значајних личности српске књижевности и културе тога времена.